

До спеціалізованої вченої ради Д 12.105.03
у Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України

ВІДГУК

офіційного опонента
на дисертаційну роботу
Косової Еліни Вадимівни

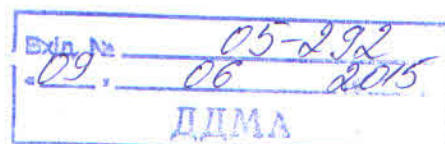
на тему «**Фінансовий механізм управління власним капіталом банку**»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
зі спеціальності **08.00.08 – гроші, фінанси і кредит**

1. Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами.

Тема дисертаційної роботи є актуальною з огляду на неповноту розробки науково-обґрунтованих теоретико-методичних та практичних рекомендацій із оцінки достатності і прогнозування розміру власного капіталу, ефективних методів його формування і використання, недостатнє їхнє застосування у сучасній практиці управління банківськими установами.

В умовах загострення конкурентних відносин на вітчизняному банківському ринку важливого значення набувають нові підходи до розроблення ресурсної політики, зокрема заходи, спрямовані на формування достатнього за обсягами власного капіталу. Реалізація банківської політики здійснюється через відповідний фінансовий механізм. Саме тому розробка теоретико-методологічної та методичної баз, які би враховували особливості процесу формування власного капіталу банку, трансформували їх у комплекс відповідних процедур, що є складовими управління, набула особливої актуальності в сучасних умовах.

Механізм формування власного капіталу банку є одним зі складових елементів банківського менеджменту. Таким чином, для забезпечення стабільної діяльності банківських установ та адаптації їх діяльності до особливостей сучасних кризових умов розвитку грошово-кредитного ринку необхідними є обґрунтування теоретичних положень, розробка методичних підходів та практичних рекомендацій з удосконалення фінансового механізму управління власним капіталом банку, що і є метою дисертаційної роботи Косової Е. В.

Представлену дисертаційну роботу виконано в руслі державних, регіональних та галузевих наукових програм і тем. Дисертація відповідає основним заходам реалізації і завданням Проекту Комплексної програми розвитку фінансового ринку України на 2015-2020 роки, запропонованої до публічного обговорення Національним банком України, підготовленої представниками регуляторів фінансового та банківського ринків, а також профільних організацій.

Основні результати дисертаційної роботи були використані в дослідженнях, проведених у Донецькому національному університеті економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського Міністерства освіти і науки України за темами: держбюджетними – «Фінансово-кредитні важелі сталого розвитку економіки», «Механізми антикризового розвитку фінансово-кредитної сфери», у рамках яких автором розроблено механізми антикризового управління власним капіталом банку і згладжування циклічних коливань, госпдоговірною – «Удосконалення банківських методів формування капіталу підприємства», у рамках якої розроблено рекомендації зі скорочення середньозваженої вартості капіталу на основі використання банківських механізмів, а також відповідно до плану науково-дослідних робіт Донбаської державної машинобудівної академії за держбюджетною темою «Механізм фінансово-економічного управління розвитком на макро- та мікрорівні», у рамках якої автором визначено причинно-наслідкові зв'язки між капіталізацією в банківській системі України на різних економічних рівнях. Це, безперечно, підтверджує актуальність теми дослідження, говорить про її важливість та значимість, орієнтацію на забезпечення стратегічних завдань розвитку банківського сектора України.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна.

Наукові положення, що знайшли відображення в дисертації, повною мірою досліджені та достатньо обґрунтовані, про що свідчить структурна

побудова та зміст роботи, широкий перелік використаних літературних джерел з досліджуваної проблеми та обсяг проаналізованої статистичної інформації. Обґрунтованість та достовірність наукових положень і результатів підтверджується використанням значного обсягу фактичного матеріалу, застосуванням широкого спектру прийомів економічних досліджень, нормативних та інструктивних матеріалів, апробацією на науково-практичних конференціях, а також повнотою використаної інформації та вибором методів її аналізу та обробки.

Тема дослідження розглянута та викладена всебічно і докладно. Дану роботу позитивно характеризує системність підходу до вирішення поставлених задач, логічна побудова й аналіз причинно-наслідкових зв'язків.

Висновки та рекомендації, які зроблені в дисертації, спираються на аналіз макро- та мікроекономічних взаємозалежностей, теоретико-методичної бази, законодавчих та нормативно-правових актів, ілюструються фактичним матеріалом. Висновки є логічно обґрунтованим підсумком виконаної роботи та в повній мірі відображають основні положення проведеного дослідження та можливі результати їхнього впровадження.

Крім того, достовірність наукових положень та висновків визначається публікацією основних результатів дослідження у фахових виданнях та оприлюдненням їх на науково-практичних конференціях.

Автор використав широкий арсенал сучасних методів дослідження: системний підхід; обов'язкові економічні нормативи; коефіцієнти; кореляційні матриці; кореляційно-регресійний аналіз; економічне моделювання; трендовий аналіз; графічний аналіз; діаграми розсіювання і гістограми; структурний аналіз; аналіз розподілень; імовірнісні методи; методи прогнозування; нечіткі множини.

В основу розробок дисертації покладено міжнародні стандарти та принципи корпоративного управління і банківського нагляду; економічні теорії: управління, фінансового капіталу, вартісні і сучасні інституціональні теорії (прав власності, контрактів, організацій, трансакційних витрат).

Кваліфіковане їх використання дозволило дисертанту зробити особистий внесок у розвиток теоретичних засад та науково-методичного забезпечення удосконалення фінансового механізму управління власним капіталом банківських установ.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативні акти, офіційні статистичні та інформаційно-аналітичні матеріали, дані фінансової звітності банків.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці теоретичних та методичних основ удосконалення фінансового механізму управління власним капіталом банку.

Власний капітал банку трактується автором як складна діалектична категорія: як об'єкт управління, з позицій функціонального і вартісного підходу (стор. 12 - 29). Дисертант розвиває трактування фінансового механізму управління власним капіталом банку на основі синтезу процесного і системного підходів. Формалізуючи процес, він чітко виділяє етапи та методи управління, що базується на загальноприйнятих принципах управління (стор. 30 - 41). Пропонований підхід дозволяє чітко вмонтувати управління власним капіталом банку в механізм банківського менеджменту і систему корпоративного управління. Новим є трактування гібридних фінансових інструментів як похідної гібридних контрактів, визначено умови і мету їх використання з урахуванням положень міжнародних стандартів фінансової звітності (стор. 42 - 52).

У дисертації удосконалено концептуальні засади фінансового механізму управління власним капіталом банку, метою яких є узгодження інтересів стейкхолдерів за умови найповнішої реалізації функцій власного капіталу і забезпечення конкурентоспроможності банку, його стійкого розвитку тощо. Розробки дисертації ґрунтуються на єдності функціонального підходу та концепції фідучіарних обов'язків, згідно з якою метою управління власним капіталом банку є збалансування інтересів різних груп зацікавлених осіб - акціонерів, клієнтів банку, контрагентів, суб'єктів управління тощо

(стор. 53 - 67).

Дисертаційна робота є глибоко аналітичною. У результаті порівняльного аналізу основних показників банківської діяльності на макрорівні під час фінансової кризи 2009 р. і 2014 р. зроблено висновок про наявність індикатора скорочення власного капіталу банку, переважно за рахунок отримання збитків банківських установ (стор. 69 - 87). Особливістю поточної фінансової кризи виділено також скорочення величини статутного капіталу і регулятивного капіталу банківської системи за рахунок зменшення кількості банківських установ у результаті виведення з ринку неплатоспроможних банків і відкликання у них банківської ліцензії.

У середовищі пакету прикладних програм реалізовано методичний підхід до визначення диференціальних особливостей капіталізації банківських установ України на основі даних фінансової звітності. Результатом стала ідентифікація експоненціального характеру розподілення величини власного капіталу банківських установ України і нормального характеру розподілення питомої ваги власного капіталу банків із конкретизацією параметрів за окремими інтервалами у розрізі груп банків (стор. 88 - 95).

У дисертації виділено основні джерела формування власного капіталу банків усіх груп України, виявлено індикатори позитивного і незадовільного управління як похідної специфіки власності українських банків (стор. 96 - 114). Переконливим є висновок про відсутність дивідендної політики українських банків як на пряму корпоративної роботи, низький рівень розвитку дивідендної культури тощо.

Здобувачем адаптовано Базельські стандарти прогресивного розрахунку достатності капіталу банківської установи на основі визначення справедливої вартості активів безпосередньо через зменшення їх балансової вартості (стор. 119-140). На відміну від існуючих підходів, пропонується ґрунтується на міжнародних стандартах визнання і оцінки фінансових інструментів і дозволяє зблизити розрахунки регулятивного і економічного

капіталу банківської установи.

Переконливим є методичний підхід до оцінки якості дивідендної політики, під якою розуміється адекватність потребам забезпечення компромісу між необхідністю здійснення дивідендних виплат і потребами реінвестування прибутку. Оцінка здійснюється на основі вибору системи індикаторів ефективності дивідендної політики, адекватної фінансовій стратегії банку, і використанні нечітких множин (стор. 141-159).

Новими є методичні рекомендації щодо моделювання скоригованого з врахуванням ризику доходу на капітал і очікуваної ринкової ціни акції. Для прогнозування ринкової ціни акцій використовуються динамічні моделі, а також кореляційно-регресійні моделі, фактором в яких є індекс Позабіржової фондової торговельної системи. Розробки дисертації орієнтовані на ринкові індикатори вартості капіталу банку, а також дозволяють відділити вплив на ринкову ціну акцій суб'єктивних чинників, пов'язаних із внутрішнім середовищем, від об'єктивних – зовнішнього середовища функціонування банку (стор. 160-181).

3. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів.

Наукове значення результатів дисертації полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і висновків, які збагачують економічну науку з питань удосконалення фінансового механізму управління власним капіталом банківських установ і визначають інструменти його адаптації до кризових ситуацій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення дисертації доведено до рівня конкретних методик і рекомендацій. До результатів, які мають найбільше практичне значення, належать такі: науково-практичні рекомендації з управління стратегічним ризиком власного капіталу банку і формування субординованого капіталу на основі депозитних ресурсів; науково-методичний підхід до оцінки

достатності власного капіталу на основі стрес-тестування і управління податковим навантаженням банку на основі гібридного капіталу. Практична цінність результатів дослідження підтверджується їх впровадженням у ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «АКБ «Капітал», АТ «Гаскомбанк», ПП «Юридична фірма «Тімарцев та Партнери», а також у навчальний процес Донбаської державної машинобудівної академії.

4. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях.

У відкритому друці за темою дисертації опубліковано 15 наукових праць, із них 7 статей у наукових фахових виданнях (у тому числі три статті – у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз). Основні теоретичні та практичні результати доповідались і були схвалені на 8 науково-практичних конференціях різних рівнів: 5 Міжнародних – «Новини на научний прогрес – 2014» (Болгарія, Софія, 2014 р.), «Податкова реформа в Україні: досвід, реалії і перспективи» (Донецьк, 2013 р.), «Aktualni vymozenosti vedy – 2013» (Чехія, Прага, 2013 р.), «Наука и образование – 2010/2011» (Чехія, Прага, 2010, 2011 рр.), «Nauka i inowacja – 2012» (Польща, Перемишль, 2012 р.); 3 Всеукраїнських – «Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання» (Кременчук, 2015 р.), «Перспективи та пріоритети розвитку економічного аналізу» (Донецьк, 2010, 2011 рр.).

В опублікованих працях здобувача повно відображено сутність отриманих результатів виконаного дослідження та їх наукова новизна. З огляду на це - апробацію результатів дисертаційної роботи слід вважати достатньою.

5. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, передбачених Порядком присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів і висновків, списку використаних джерел і додатків. Робота викладена на 385 сторінках, у тому числі містить 30 таблиць та 38 рисунків. Список використаних літературних джерел становить 187 найменувань.

Дисертацію написано в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності. Автореферат забезпечує ідентичність основних положень, висновків та пропозицій автора у дисертаційній роботі.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Оцінюючи в цілому достатній рівень обґрунтування теоретичних положень, розробки методичних підходів та практичних рекомендацій з удосконалення фінансового механізму управління власним капіталом банку, необхідно відмітити, що деякі положення є дискусійними, або потребують доопрацювання.

1. Останнє положення наукової новизни у розділі «удосконалено» стосується моделювання очікуваної ринкової ціни акції. Перевагою пропонованого підходу над існуючими вказано орієнтацію на ринкові індикатори вартості капіталу банку. Це твердження є дискусійним із огляду на обмежені можливості фондового ринку України. Зокрема, на стор. 167 дисертації вказано, що у рейтингу пайових цінних паперів у ПФТС представлено лише 12 банків.

2. На рис. 1.3 (стор. 36) наведено альтернативні цілі управління власним капіталом банку. Доцільно було би умовними позначеннями виділити сумісні цілі і такі, що взаємно виключаються. Наприклад, цілей мінімізації ризиків акціонерного капіталу і максимізації прибутку не можна досягнути одночасно.

3. Українська банківська система має значний досвід злиття і поглинання. Процеси купівлі-продажу банківських установ супроводжуються виникненням гудвілу як переваги, яку отримує банк-покупець при купівлі

уже діючого банку порівняно зі створенням нового. Утім питання вартості «гудвілу» як складової власного капіталу банків досліджено недостатньо (стор. 45).

4. На стор. 65 дисертації надається характеристика наукового підходу фідучіарних обов'язків, який було покладено в основу визначення мети концепції удосконалення фінансового механізму управління власним капіталом банку. Доцільно було би навести цей підхід на рис. 1.4, який формалізує вказану концепцію, серед методології дослідження.

5. У дисертації наведено докладний перелік банків, у яких протягом 2014 р. було введено тимчасову адміністрацію (стор. 80-81). Замість констатації цього факту, автору доцільно було би дослідити загальні ознаки стану власного капіталу банків, віднесених до цього переліку.

6. Серед інших джерел власного капіталу у табл. 2.7 указано резервні та інші фонди банку (стор. 97). Термін «фонд», починаючи із кінця 90-их років минулого століття, в економічній літературі поступово витіснявся терміном «капітал», у т.ч. у зв'язку з переходом на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Потребує уточнення погляд автора на співвідношення понять «фонд» і «капітал» і доцільність уживання першого в сучасних умовах.

Висловлені зауваження і зазначені недоліки несуттєво знижують позитивну оцінку теоретичного рівня та практичного значення результатів дисертаційної роботи Косової Еліни Вадимівни.

7. Загальний висновок.

Дисертаційну роботу Косової Еліни Вадимівни «Фінансовий механізм управління власним капіталом банку» можна визнати завершеним науковим дослідженням, результати якого дозволяють вирішити актуальне науково-практичне завдання – обґрунтування теоретичних положень, розробку методичних підходів та практичних рекомендацій із удосконалення фінансового механізму управління власним капіталом банку.

Дисертація Косової Е. В. за змістом й якістю теоретичних та методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Вибрану тему дисертаційної роботи необхідним чином розкрито; поставлену мету досягнуто; задачі дисертаційної роботи в цілому реалізовано. Тема дисертації відповідає спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Автореферат дисертації необхідним чином розкриває основні її положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою та змістом.

За змістом і оформленням дисертаційна робота «Фінансовий механізм управління власним капіталом банку» відповідає пп. 9, 11, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567. Автор дисертації – Косова Еліна Вадимівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри банківської справи
Харківського національного економічного
університету імені Семена Кузнеця
Міністерства освіти і науки України

О. М. Колодізев

«Підпис проф. Колодізева О. М. засвідчую»

Вчений секретар ради університету

О. В. Писарчук